

O heslu Spojených států evropských

Vladimír Iljič Lenin

V 40. čísle „Social-Demokrata“ jsme oznámili, že konference zahraničních sekcí naší strany se usnesla, aby jednání o heslu „Spojených států evropských“ bylo odloženo, dokud nebude prodiskutována v tisku hospodářská stránka věci.

Diskuse o této otázce nabyla na naší konferenci jednostranně politického rázu. Zčásti to snad bylo způsobeno tím, že v manifestu ústředního výboru je toto heslo přímo formulováno jako heslo politické („nejnaléhavějším politickým požadavkem...“ — praví se v manifestu). Přitom se tam mluví nejen o republikánských Spojených státech evropských, nýbrž se také zvlášť zdůrazňuje, že „není-li spojováno s požadavkem revolučního svržení monarchie německé, rakouské a ruské“, je toto heslo nesmyslné a falešné.

Mít námitky proti tomuto pojetí otázky jedině s hlediska politického významu tohoto hesla — na příklad s hlediska, že zastírá heslo socialistické revoluce nebo je zatlačuje do pozadí atd., je naprosto nesprávné. Politické přeměny opravdu demokratické, tím spíše pak politické revoluce, nemohou nikdy, za žádných okolností, zastřít heslo socialistické revoluce, ani je zatlačit do pozadí. Naopak, vždy ji uspišují, vytvářejí pro ni širší základnu, získávají pro socialistický boj nové vrstvy maloburžoasie a poloproletářských mas. Kromě toho však jsou politické revoluce neodvratné v procesu socialistické revoluce, kterou nelze pokládat za jediný akt, nýbrž za epochu bouřlivých politických a hospodářských otřesů, nejostřejšího třídního boje, občanské války, revolucí a kontrarevolucí.

Je-li však heslo „republikánských Spojených států evropských, uvedené ve spojitost s revolučním svržením tří nejreakčnějších evropských monarchií s ruskou v čele, naprosto nesporné jako politické heslo, zbývá ještě velmi důležitá otázka, jaký je hospodářský obsah a význam tohoto hesla. S hlediska hospodářských podmínek imperialismu, t. j. vývozu kapitálu a rozdělení světa mezi „pokročilé“ a „civilisované“ koloniální mocnosti, jsou Spojené státy evropské za kapitalismu buď nemožné, nebo reakční.

Kapitál se stal mezinárodním a monopolistickým. Svět je rozdělen mezi hrstku velmocí, t. j. států, které tyjí z velkorysého olupování a utiskování národů. Čtyři evropské velmoci: Anglie, Francie, Rusko a Německo, s obyvatelstvem 250—300 milionů, o plošné výměře kolem 7 milionů km² mají kolonie s obyvatelstvem téměř půl miliardy (494,5 milionu), o plošné výměře 64,6 milionu km², tedy rovnající se téměř polovině veškeré zeměkoule (133 i milionů km² bez polární oblasti). Přidejte k tomu tři asijské státy: Čínu, Turecko a Persii, které jsou nyní trhány na kusy lupiči, vedoucími „osvobozenkou“ válku, totiž Japonskem, Ruskem, Anglií a Francií. Tyto tři asijské státy, které lze nazvat polokoloniemi (ve skutečnosti jsou dnes z devíti desetin koloniemi), mají 360 milionů obyvatel a plošnou výměru 14,5 milionu km² (t. j. téměř o polovinu více, než činí výměra celé Evropy).

Kromě toho Anglie, Francie a Německo umístily v cizině nejméně 70 miliard rublů kapitálu. Výběřčími „zákonitého“ důchodu z této pěkné sumičky — důchodu, převyšujícího tři miliardy rublů ročně — jsou zde

O heslu Spojených států evropských

výbory milionářů jednotlivých zemí, zvané vládami, disponující vojskem a válečným loďstvem a „umíst'ující“ v koloniích a polokoloniích synky a protěžence „pánů miliardářů“ na funkce místokráľů, konsulů, vyslanců, všemožných vysokých úředníků, páterů a jiných pijavic.

Tak je v epoše nejvyššího rozvoje kapitalismu zorganizováno olupování kolem jedné miliardy obyvatel světa hrstkou velmocí. A za kapitalismu je jiná organizace nemožná. Že by se velmoci vzdaly kolonií, „sfér vlivu“ a vývozu kapitálu? Myslet si něco takového by znamenalo sklesnout na úroveň kněžoura, jenž každé neděle káže bohatým o vznešenosti křesťanství a radí jim, aby dávali dárky chudým... nu, ne-li už několik miliard, tož alespoň několik set rublů ročně.

Spojené státy evropské se za kapitalismu rovnají paktu k rozdělení kolonií. Avšak za kapitalismu je nemožná jiná základna, jiná zásada dělení než síla. Miliardář se nemůže dělit s někým jiným o národní „důchod“ kapitalistické země jinak, než „podle kapitálu“ (a to ještě s nádavkem, aby větší kapitál dostal větší podíl, než mu patří). Kapitalismus znamená soukromé vlastnictví výrobních prostředků a anarchii výroby. Propagovat „spravedlivé“ rozdělení důchodu na této základně je proudhonismus, tupohlavost maloměšťáka a šosáka. Nelze dělit jinak než „podle síly“. A síla se mění s hospodářským rozvojem. Po r. 1871 zesílilo Německo třikrát až čtyřikrát rychleji než Anglie a Francie, Japonsko desetkrát rychleji než Rusko. Aby byla vyzkoušena opravdová síla kapitalistického státu, není a nemůže být jiného prostředku než válka. Válka neodporuje zásadám soukromého vlastnictví, nýbrž je přímým a nevyhnutelným důsledkem těchto zásad. Za kapitalismu je nemožný rovnoměrný růst v hospodářském rozvoji jednotlivých hospodářství a jednotlivých států. Za kapitalismu jsou nemožné jiné prostředky k občasné obnově porušené rovnováhy než krize v průmyslu a války v politice.

Jsou možné ovšem dočasné úmluvy mezi kapitalisty a mezi mocnostmi. V tomto smyslu jsou možné také Spojené státy evropské jako pakt evropských kapitalistů... o čem? Jedině o tom, jak by společně potlačovali socialismus v Evropě, jak by společně chránili naloupené kolonie proti Japonsku a Americe, státům, které se cítí nanejvýš zkráceny nynějším rozdělením kolonií a vzmohly se v posledním půlstoletí mnohem rychleji než zaostalá, monarchistická Evropa, která začala hníť stářím. V porovnání se Spojenými státy americkými znamená Evropa, všeobecně řečeno, hospodářskou stagnaci. Na soudobé hospodářské základně, t. j. za kapitalismu, by Spojené státy evropské znamenaly organizaci reakce k zabrzdění rychlejšího vývoje Ameriky. Doby, kdy věc demokracie a socialismu byla spjata toliko s Evropou, jsou nenávratně ty tam.

Spojené státy světové (a nikoliv evropské) jsou tou státní formou sjednocení a svobody národů, kterou uvádíme ve spojitost se socialismem — dokud úplné vítězství komunismu nezpůsobí, že nadobro zmizí každý, tedy i demokratický stát. Jako samostatné heslo bylo by však heslo Spojených států světových sotva správné, za prvé proto, jelikož splývá vjedno se socialismem, a za druhé proto, jelikož by mohlo vést k nesprávnému názoru, že vítězství socialismu v jedné zemi je nemožné, a k nesprávnému chápání poměrů takové země k zemím ostatním.

Nerovnoměrnost hospodářského a politického vývoje je absolutním zákonem kapitalismu. Z toho vyplývá, že je možné vítězství socialismu nejdříve v několika málo zemích nebo dokonce v jedné odděleně vzaté kapitalistické zemi. Vítězný proletariát této země, po vyvlastnění kapitalistů a zorganizování socialistické výroby ve své zemi postavil by se proti ostatnímu kapitalistickému světu, získává na svou stranu utiskované třídy jiných zemí, rozněcuje u nich povstání proti kapitalistům a vystupuje v případě nutnosti dokonce brannou mocí proti vykořisťovatelským třídám a jejich státům. Politickou formou společnosti, ve které zvítězí proletariát a svrhne buržoasii, bude demokratická republika, stále více koncentrující síly proletariátu toho nebo onoho národa či těch nebo oněch národů v boji proti státům, které ještě nepřešly k socialismu. Odstranění tříd je nemožné bez diktatury utiskované třídy, proletariátu. Svobodné sjednocení národů na podkladě socialismu je nemožné bez více méně delšího úporného boje socialistických republik se státy opozdilými.

Z těchto důvodů, na základě důkladného projednání otázky na konferenci zahraničních sekcí sociálně demokratické dělnické strany Ruska, i po konferenci, dospěla redakce ústředního orgánu k závěru, že heslo Spojených států evropských je nesprávné.

Uveřejněno v časopise „Social-Demokrat“, č. 44, 23. srpna 1915.

V. I. Lenin, Spisy, 3. vyd., rusky, sv. XVIII, str. 230—233.

